

Organizace znalostí: klíčová témata [1]

Autor:

- [MAIXNEROVÁ, Lenka](#) [2]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 1](#) [3]

Rubrika:

- [Recenze](#) [4]

Klíčová slova:

- [pořádání informací](#) [5]

KUČEROVÁ, Helena. *Organizace znalostí: klíčová témata*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. 269 s. ISBN 978-80-246-3587-3.

Nakladatelství Karolinum vydalo koncem roku 2017 publikaci PhDr. Heleny Kučerové *Organizace znalostí: klíčová témata*.

Kniha je rozdělena do pěti kapitol. Každá kapitola má úvodní část a část shrnutí kapitoly.

První kapitola je věnována dějinám organizace znalostí. Autorka organizaci znalostí dělí na dvě základní oblasti: proces organizace zaznamenaných znalostí a nástroj systém organizace znalostí. V kapitole jsou uvedeny obory, které významně ovlivnily a stále ovlivňují organizaci znalostí: encyklopedistika, klasifikace věd a vědecké klasifikace, techniky duševní práce, knihovnické a bibliografické pořádací systémy, informační technologie. Jsou zde vymezeny základní problémy organizace znalostí: obtížné určování efektivnosti, subjektivní chápání obsahu, proměnlivost znalostí v čase, závislost na jazyce a kulturním kontextu, pragmatický aspekt organizace znalostí versus teoretické principy (tzv. literary warrant, tedy princip zahrnující do systému organizace znalostí nikoli jevy reality, ale témata, o nichž se píše v literatuře). Podle autorky se organizace znalostí nachází v krizi paradigmatu, která souvisí zejména s rozvojem komunikačních technologií, a to jak v teoretické, tak v praktické oblasti. V kapitole jsou identifikovány a popsány klíčové pojmy oboru organizace znalostí: přístup ke znalostem, využívání znalostí, obsahová analýza, identifikace, kategorizace, klasifikace, princip ekvivalence, umístění, označení, systém organizace znalostí, struktura, metadata, v českém prostředí i termíny selekční jazyk a pořádání informací.

Druhá kapitola je věnována systémovému přístupu k organizaci znalostí. Autorka se snaží najít odpovědi na otázky, proč se organizují znalosti, kdo, kdy a kde se organizuje, co se organizuje a co se děje při organizování. V kapitole jsou též přiblíženy různé filozofické přístupy k vymezení jednotky organizace znalostí: vztah „duše a těla“ podle George Lakoffa, teorie poznání Karla Raimunda Poppera, teorie růstu poznání, teorie objektivního poznání Jamese D. Andersona, Popperova teorie tří světů.

Třetí kapitola je zaměřena na principy organizace znalostí. Podle autorky jednoduchému shrnutí, jaké jsou principy organizace znalostí, brání neexistence vlastní teorie oboru organizace znalostí. Autorka se dále zaměřuje na principy, jimiž se řídí intelektuální procesy organizace znalostí a technologické postupy v průběhu organizace znalostí. Jsou zde popsány základní systémy pro kategorizaci, které zahrnují veškeré univerzum poznání: Aristotelův filozofický kategoriální systém, 5W1H (who, what,

where, when, why, how), Ranganathanovo dvojtečkové třídění, Classification Research Group (CRG), norma ISO 25964. V závěru kapitoly jsou podány základní kánony praxe organizace znalostí: Pravidla slovníkového katalogu Charlese A. Cuttera, Sayersovy Kánony klasifikace, principy klasifikace pro knihovny Henryho E. Blisse, zákony a principy S. R. Ranganathana a Gruberova kritéria návrhu ontologií.

Čtvrtá kapitola se zabývá vztahy v organizaci znalostí. Jsou v ní vyjádřeny pojmy formálních vlastností vztahů: symetrie vztahu, směr vztahu, stupeň vztahu, násobnost vztahu, povinnost členství ve vztahu, reflexivita, tranzitivita a dynamika vztahu. V kapitole jsou popsány vztahy v různých datových strukturách – ve struktuře lineární, stromové, síťové a relační. Jsou také popsány nejdůležitější typy paradigmatických vztahů: ekvivalence, hierarchie a asociace. V závěru kapitoly jsou nastíněny významné teorie v této oblasti – kategorizace vztahů Jazona Farradana, bibliografické rodiny Patricka Wilsona, taxonomie vztahů Barbary Tilletové, kategorizace vztahů Rebeccy Greenové, kategorizace vztahů v modelu FRBR a příklady aplikací (vztahy v MDT a v tezaurech).

Poslední – pátá – kapitola se věnuje sémantické problematice organizace znalostí. Autorka shrnuje teoretická východiska sémantické problematiky organizace znalostí, představuje zjednodušený model systému jazyka a referenční model znaku v podobě sémiotického trojúhelníku. Jsou zachyceny také vztahy synonymie, homonymie a neurčitost významu. Část kapitoly je věnována pojmu aboutness, který nemá vlastní terminologický ekvivalent v češtině (možné návrhy jsou obsažnost, předmětnost, obsahovost). Autorka předkládá vlastní návrh – pojem chápe jako vyjádření výsledků obsahové analýzy zaznamenané znalosti formou metadat.

Monografii můžeme obsahem i způsobem zpracování označit za základní učebnici pro předmět organizace znalostí (pořádání a vyhledávání informací, věcné pořádání informací a znalostí apod.). Autorka pracovala s velkým množstvím zahraničních aktuálních zdrojů, a proto může být kniha inspirativní i pro odborníky v dané oblasti. Samotný text je velice čtivý a pro snadnější porozumění je doplněn řadou názorných příkladů. Vzhledem k tomu, že poslední monografii na téma organizace znalostí v češtině napsal doc. PhDr. Blahoslav Kovář, DrSc., v 80. letech minulého století, jedná se o významný literární počín.

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-1/organizace-znalosti-klicova-temata>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-1/organizace-znalosti-klicova-temata>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/maixnerova-lenka>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-1>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/recenze>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/poradani-informaci>